

ПРИНЦИПИ ДОБОРУ МОВНОГО МАТЕРІАЛУ У ДОСЛІДЖЕННІ ЕМОТИВНИХ КОНЦЕПТІВ-ОПОЗИЦІЙ

Стаття присвячена визначенню критеріїв добору мовного матеріалу при дослідженні емотивних концептів-опозицій, що вербалізуються у художньому дискурсі XIX-XXI сторіч. Проаналізовано підходи до визначення основних складових термінологічного апарату дослідження. З'ясовано низку емотивних концептів-опозицій, що постають об'єктом дослідження.

Вступні зауваження. Пропонована стаття розглядає проблему емотивності, яка виходить на перший план у сучасній лінгвістиці і є складною та дискусійною. Емоційність пронизує усю мовну діяльність людини та закріплюється у семантиці слів, що визначають його емоційні стани. Саме тому при дослідженні мови тексту, яка відображає певне поняття людського мислення, важливо враховувати емотивну семантику. Емотивна семантика слова визначається як опосередковане мовою відношення людини до навколишнього світу.

Теоретичну базу дослідження склали наукові доробки О. С. Кубрякової, В. І. Карасика, Г. Г. Слишкіна, Ю. С. Степанова, С. Г. Воркачева, З. Д. Попової, Й. А. Стерніна, А. Вежбицької, В. А. Маслової. Однак, з огляду на вивчення різноманітних концептів та їхньої реалізації на різних рівнях мови, багато питань залишаються невирішеними та спірними. Отже **актуальність** зумовлена інтегративним підходом до вивчення мовних явищ, а саме застосуванням лінгвокогнітивного та лінгвокультурологічного методів аналізу. Метою лінгвокогнітивного підходу є встановлення взаємозв'язку розумових процесів, які відбуваються у свідомості людини, та мовних явищ, які є невід'ємною частиною мислення. Інакше кажучи, когнітивні фактори формують погляди на світ і, як наслідок, визначають мовленнєву поведінку персонажу твору. В свою чергу, лінгвокультурологія передбачає вивчення та опис культурного простору тієї чи іншої лінгвокультурної спільноти крізь призму мови. Основною одиницею лінгвокультурології є концепт. Лінгвокультурологічний підхід до вивчення мовних репрезентацій емоцій людини зумовлюється тим, що культура та мова – це форми свідомості, які відображають діяльність людини. **Об'єктом даного дослідження** постають концепти базових емоцій. Світогляд людини характеризується полярним сприйняттям дійсності, що відображається у емоціях. Проте не існує чітких меж у виділенні протилежних полюсів емоцій, що ускладнює добір досліджуваного корпусу мовних одиниць. Тому **мета статті** полягає у визначенні та поясненні критеріїв добору мовного матеріалу на позначення базових емоцій-опозицій, які вербалізуються у художніх творах письменників Великобританії XIX-XXI сторіч.

Основні поняття термінологічного апарату дослідження. Розробкою лінгвістичної теорії емоцій займаються такі вчені, як В. І. Шаховський, О. Є. Філімонова, Л. Г. Бабенко, С. В. Іонова, М. О. Красавський, З. Кьовечес, Г. Мерфі. Реалізацію емоцій у різних типах дискурсу досліджують Я. В. Гнезділова, С. В. Гладь, В. Н. Карловська, Є. В. Бірюкова, Н. М. Голубкова, Ю. І. Донченко. Проблема співвідношення вербальних та невербальних корелятивів піддавали аналізу Г. Є. Крейдлін, В. А. Лабунська та ін. Вербальне вираження емоцій або почуттів передбачає наявність у мові специфічної категорії емотивності, яка співвідноситься з психологічною категорією емоційності. В. І. Шаховський визначає емотивність як лінгвістичну характеристику слова, речення, яка здатна відтворювати емоціогенний ефект, викликати у мовної особистості відповідні емоції [1: 40]. Категорія емотивності проявляється на різних рівнях системи мови: фонологічному, лексичному, на рівні речення і тексту і виражається різноманітними мовленнєвими засобами. Тобто призначенням концепту при дослідженні є конституюючи одиниці етнічного менталітету та організуючий початок дискурсу [2: 46-47].

Система мовних значень являє собою мовну свідомість, яка, в свою чергу, формує мовну картину світу. Вивчення мовної картини світу необхідно при описі та моделюванні концептів та виявленні особливостей національної концептосфери, складовими якої є концепти, оскільки в даному випадку мовні знаки є засобом доступу до концептосфери людини. У сучасному мовознавстві існує багато визначень терміну "концепт". На думку В. А. Маслової, концепти – це семантичні утворення, які відмічаються лінгвокультурною специфікою, характеризують носіїв окремої етнокультури та оточені емоційним, експресивним та оцінним ореолом [3: 36]. Г. Г. Слишкін зазначає, що "для когнітивіста одному концепту відповідає одна мовна одиниця, для лінгвокультуролога концепт може та повинен реалізовуватись за допомогою цілої низки одиниць мови" [4: 30]. Прибічником лінгвокультурологічного підходу є В. І. Карасик, який відносить концепти до первинних культурних утворень, що транслюються у різні сфери існування [5: 20]. З точки зору М. О. Красавського, "концепт потрібно розглядати як когнітивну структуру, занурену у лінгвокультурний контекст, тобто пов'язану з дискурсом" [6: 23].

Лінгвокультурологічний підхід відносить до переліку концептів семантичні утворення, марковані лінгвокультурною специфікою, які відображають менталітет мовної особистості окремої етнокультури. Існують різні принципи класифікації концептів, а саме: за ступенем абстрагованості, референціально-тематичні, за кванторно-соціологічними ознаками, за комунікативно-соціальними ознаками, за дихотомічним принципом. В усіх цих класифікаціях наявний емоційний або емотивний концепт. Згідно з теорією А. Вежбицької, стверджується, що у свідомості людини існує визначений набір базових концептуальних ознак емоційних явищ, які виступають класифікаційними ознаками концептів емоцій. Тобто доцільно говорити, що емоції являються універсальною складовою духовної культури, визначають менталітет нації та знаходять вираження у мові [7: 67].

Сферою нашого інтересу є концепти базових емоцій, тобто тих емоцій, які пов'язані з фундаментальними фізіологічними та психологічними процесами, і які, об'єднуючись, можуть створити більш складну емоцію і притаманні багатьом культурам та етносам.

Емоційний концепт, вслід за М. О. Красавським, визначається як "етнічно, культурно обумовлене, складне структурно-змістове, ментальне, зазвичай лексично та / або фразеологічно вербалізоване утворення, що базується на поняттєвій основі, і містить, окрім поняття, образ, культурну цінність, такі, що функціонально заміщують у процесі рефлексії і комунікації предмети (у широкому сенсі слова) світу, і викликають пристрасне відношення до них людини" [5: 60]. Вивчення емоційних концептів відбувається на різних рівнях: на лексичному (І. В. Барсукова, І. О. Воробйова, Н. В. Дорофєєва, О. І. Кирьякова, К. О. Погосова, О. С. Сарбаш), та на фразеологічному (І. О. Волостних, А. В. Малюгіна, О. В. Петрочук, Н. А. Хомякова, О. В. Трофімова). На дискурсивному рівні відбувались дослідження як окремих емоцій (Н. В. Кирилова, Н. П. Киселюк) так і взагалі категорії емотивності у художніх творах різного жанру (С. М. Єршова, Г. М. Ленько, І. І. Мац, О. Є. Філімонова, Д. В. Філімошина). Наше дослідження передбачає діахронічний аналіз мовних одиниць на лексичному та дискурсивному рівнях, що дозволяє простежити та виявити еволюцію вираження емоцій у художніх творах, що також зумовлює актуальність даного дослідження. Художній текст виконує особливу функцію, пов'язану з відображенням явищ та процесів національної історії та культури. Тому лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту на лексичному рівні надає змогу спостерігати структурні та семантичні особливості вираження емоцій. Текст відбиває лінгвокультурологічну ситуацію окремої епохи. Мовний зріз дозволяє скласти картину функціонування мови на різних етапах її розвитку: виявити зміни у семантиці, прагматиці, синтактиці мовних одиниць.

Пропонована стаття містить пояснення щодо критеріїв добору матеріалу у дослідженні мовних одиниць на позначення емоцій та емоційних процесів, представлених в творах художнього дискурсу Великобританії XIX-XXI сторіч.

Різні підходи до класифікації емоцій. Історично термін "емоція" виявився надзвичайно резистентним щодо змоги його визначення. Можливо, не один інший термін у психології не поєднує таку невизначеність з частотою використання. Термін "емоція" походить з латинського *emovere* та перекладається як *рухати, збуджувати, підбадьорювати або хвилювати* [8].

Почуття й емоції тісно взаємозалежні, що не потребує обговорення. Ще У. Мак-Дугалл писав, що терміни "емоція" й "почуття" вживаються з великою невизначеністю й плутаниною, що відповідає невизначеності й розмаїттю думок про основи, умови виникнення, функції тих процесів, до яких ці терміни належать [9: 437].

Сучасних учених, які намагаються дослідити почуття і емоції, можна поділити на чотири групи. Перша група ототожнює почуття й емоції або дає почуттям таке ж визначення, яке інші психологи дають емоціям (В. Квін, П. Куттер). Друга група вважає почуття є одним із видів емоцій (емоційних явищ) (О. М. Леонтьєв, О. Г. Маклаков). Третя група визначає почуття як родові поняття, що поєднує різні види емоцій як форми переживання почуттів (емоції, афекти, настрої, пристрасні й власне почуття) (П. О. Рудик). Четверта група вчених-психологів розмежовує почуття й емоції (Г. О. Фортунатов) [9].

Емоції та почуття являють собою складну реакцію організму, тому можна припустити, що дані лексеми мають складну структуру. Отже доцільним є аналіз семантичного простору цих понять. Емоції та почуття являються станами, і саме ці стани розкривають свою різноманітність у формі афектів, настроїв, відчуттів.

Аналіз психологічних словників та тлумачних словників англійської мови виявив такі дефініції емоцій та почуттів. Емоції – це переживання людиною ситуативного чи дійового значення предметів та явищ минулого, теперішнього або майбутнього. Їхній психоенергетичний потенціал, на відміну від почуттів, виникаючи, може швидко збільшуватися, а потім так само легко об'єктивуватися в інше психічне [9: 438].

Семантичний обсяг поняття emotion "емоція" можна репрезентувати у такий спосіб: 1) a strong feeling such as love, fear or anger; 2) the part of a person's character that consists of feelings; 3) a strong feeling /a natural instinctive state of mind deriving from one's circumstances, mood, relationships with others; 4) instinctive or intuitive feeling as distinguished from reasoning or knowledge [8; 10].

Семантичний простір поняття "почуття" feeling налічує такі ознаки: 1) something that you feel through the mind or through the senses; 2) the idea or belief that a particular thing is true or a particular situation is likely to happen; 3) an attitude or opinion about smth; 4) a person's emotions rather than their thoughts or ideas; 5) strong emotion; 6) the ability to understand sb/sth or to do sth in a sensitive way; 7) sympathy or love for sb/sth; 8) the ability to feel physically; 9) the atmosphere of a place, situation, etc. [8; 10]

Існує думка, що почуття, являючись складними афективними утвореннями, входять до складу емоцій. Так, наприклад, І. С. Костюк запропонував розподілити всю різноманітність переживань на 2 групи: 1) відображення ситуаційного ставлення людини до певних об'єктів – це емоція; 2) стійка й узагальнене ставлення до об'єктів – це почуття [9: 456].

Таким чином, аналіз словарних дефініцій понять "емоція" та "почуття" дозволяє, з одного боку, виявити характеристики, які можуть співпадати або бути взаємозамінними та, з іншого боку, встановити, що ці поняття не тільки пов'язані з психічними процесами, але й з відчуттями, які допомагають пізнавати оточуючий світ.

Визначення емоції не може існувати без таких понять як настрої, афект, стрес, фрустрація та пристрасть. Щодо характеристик цих категорій, то думки вчених-психологів не збігаються. Деякі дослідники (Т. С. Кириленко, М. В. Данилова) відносять ці терміни до структурних ознак емоцій, додаючи до цього емоційний тон відчуттів, а також власне емоції. Інші автори відносять їх до форм вираження емоцій. У той же час емоційний тон відносять до форм емоційного реагування (М. Й. Варій, Є. П. Ільїн).

На нашу думку, при дослідженні емпіричного матеріалу доцільним є також аналіз таких понять як настрої, відчуття, стан, афект, тому що вони є невід'ємною частиною емоцій та являються взаємозалежними. Так, при обробці даних із тлумачних словників, був виявлений семантичний об'єм поняття "настрої" - mood: 1) the way you are feeling at a particular time; 2) a period of being angry or impatient; 3) the way a group of people feel about sth; the atmosphere in a place or among a group of people; 4) (grammar) any of the sets of verb forms that show whether what is said or written is certain, possible, necessary, etc. 5) (grammar) one of the categories of verb use that express facts, orders, questions, wishes or conditions [8; 10].

Поняття "стан" state представляє собою умову, коли людина відчуває: the mental, emotional or physical condition that a person or thing is in – "ментальна, емоційна чи фізична умова, у якій знаходиться суб'єкт чи об'єкт". Ми вважаємо, що поняття "відчуття" - sense також поєднано з поняттями "емоція" та "почуття", тому що за допомогою відчуттів виникають ті чи інші почуття, завдяки яким людина пізнає оточуючу дійсність: 1) on of the five powers (sight, hearing, smell, taste and touch) that your body uses to get information about the world around you; 2) a feeling about sth important; 3) an understanding about sth; an ability to judge sth; 4) good understanding and judgement; knowledge of what is sensible or practical behaviour; 5) a normal state of mind; the ability to think clearly; 6) the meaning that a word or phrase has; a way of understanding sth [8; 10].

Поняття "афекту" affect також невід'ємно пов'язано з емоційною сферою. При аналізі його дефініції виділяємо наступні ознаки: зв'язок з почуттями, емоційний рух; удавання щодо почуттів; прикидання, щоб справити враження на кого-небудь; емоцій чи бажання, яке впливає на поведінку [8; 10].

Вбачаємо, що такі поняття, як "emotion", "feeling", "affect", "mood", "sense", "state" є важливими складовими емоційної сфери. Дослідження змісту даних мовних явищ у художньому дискурсі дозволяє розкрити взаємодію мови та культури.

Багато вчених-психологів займалися проблемою класифікації базових емоцій. Кількість базових емоцій варіюється від двох (Б. Вайнер, С. Грехем) до одинадцяти (М. Арнольд) та має різноманітні підстави для включення емоцій до низки базових [9: 478]. Базові емоції слугують як первинні емоції і створюють основну мотиваційну систему людського існування, а також ведуть до різних внутрішніх переживань та різноманітним зовнішнім проявам цих переживань. Найбільш повною, на наш погляд, є класифікація К. Ізарда, який визначає 10 базових емоцій, а саме: радість, інтерес, подив, сум, відраза, страх, сором, провина, гнів та презирство [9: 475].

У нашому дослідженні використовуємо класифікацію концептів на позначення емоцій О. Л. Бессонової. Вона виділяє 3 групи концептів-опозицій: опозиція "задоволення-незадоволення" (концепти "fear"; "uneasiness", "anxiety", "concern"; "grief", "sorrow", "sadness"; "danger", "threat"; "happiness", "joy"; "desire"; "luck"; "despair"; "disappointment"), опозиція "схвалення-несхвалення" (концепти "admiration"; "respect"; "delight"; "rapture"; "anger"; "interest", "curiosity"; "disgrace", "shame"; "pride", "vanity"; "surprise"; "gratitude"), а також опозиція "любов-нелюбов" (концепти "love"; "hatred"; "conceit") [11: 66-69]. У фокусі нашого дослідження знаходяться найчастотніші концепти емоцій-опозицій, які представлені у художньому дискурсі, а саме: *love – hatred, contempt; joy, pleasure – grief, sorrow, sadness; happiness – unhappiness; "-" - anger; calmness – anxiety, concern; "-" – fear*; також виокремлюємо амбівалентні емоції *surprise, wonder; interest, curiosity*, які мають двоїсту природу і у різних умовах можуть набувати як позитивного, так і негативного значення.

Критерії добору матеріалу дослідження. Добір матеріалу дослідження з художніх творів англійських авторів XIX-XXI сторіччя проводився з урахуванням декількох критеріїв. Досліджуваний корпус мовних

одиниць на позначення емоцій містить приклади мовленнєвих ситуацій та авторські описи. Наприклад: "*If you only cleared the house, you'd be quite happy, wouldn't you? Said Herbert, with his hand on his shoulder (Jacobs) [12]; "His face flushed with anger, and he said, "Oh very well! I'll have to show you" (Stapledon) [12].*

Емпіричний корпус дослідження було дібрано за низкою критеріїв. По-перше, у контекстах, що вивчаються, наявними є лексеми "emotion", "feeling", "affect", "mood", "spirits", "sense", "state". Ці поняття є невід'ємними частинами емоційної концептосфери людини. Наведемо приклади, які ілюструють зміст понять, що досліджуються: "*Controlling her emotion as best she could, she added shakily, "I don't want to leave you" (Stapledon) [12]; "Ascending far above this plane, I felt at first exhilaration; but after many octaves a sort of light-headedness and vertigo overtook me, and presently I sank reeling to the few octaves of my normal habitat' (Stapledon) [12]; "To me, in my changed state, it gave a sense of richness, solidity, and vitality quite lacking in ordinary music' (Stapledon) [12]; "He made the best of his visit, seeming to enjoy the society of Ella's husband, who also took a great fancy to him, and showed him everywhere about the neighbourhood, neither of them noticing Ella's mood" (Hardy) [12]; He never referred again to Alfred's prediction, and I was afraid to mention the subject; but I saw that it was affecting his mind quite as painfully as the loss of his property" (Collins) [12].*

По-друге, речення, які увійшли до корпусу емпіричного матеріалу, містять, згідно з теорією В. І. Шаховського, номінацію, дескрипцію та експресію найчастотніших емотивних концептів-опозицій, що вербалізуються іменами концептів або їхніми синонімами та антонімами [1]. Аналіз синонімів та антонімів, проведеним з використанням словників "Chambers Synonyms and Antonyms" та "The New American Roget's college Thesaurus" виявив, що синонімічні та антонімічні ряди деяких концептів співпадають і це доводить складність природи емоцій [13; 14]. Наприклад: 1) мовна номінація (актуалізується завдяки протиставленню імен концептів *love – hatred*) "*For him, war was not scientific hate; it was love gone mad' (Stapledon) [12]; 2) мовна дескрипція (реалізується за допомогою синоніму емоції *hatred – дієсловом despise*) She heard him say, "I know you despise me, but you're making a big mistake" (Stapledon) [12]; 3) мовна експресія (постає з вуст героя твору, який виражає свій емоційний стан за допомогою синоніму емоції *grief – distress*) "*I am profoundly distressed that you should have had this painful experience' (Stapledon) [12].**

До корпусу досліджуваного матеріалу увійшли також речення, в яких відбито невербальний прояв емоцій. В нашому дослідженні ми також вивчаємо засоби кинесики, до яких відносять вираження обличчя, міміку, жестикуляцію, пози та візуальну комунікацію, тобто рух очей, погляди, стеничні або астенічні реакції. Ми розглядаємо екстралінгвістичні засоби, до яких відноситься сміх або посмішка, рухи ротом. Ще один із різновидів невербальної комунікації персонажів творів формується так, як вони "вимовляють" слова. Мається на увазі інтонація, модуляція голосу, плавність мовлення. У художньому дискурсі це кодується за допомогою слів, які описують різні види дій героїв. Наприклад, прояв рухів "*With a gay gesture she beckoned me into the game' (Stapledon) [12]; мімічний прояв руху бровами "He went up to him slowly to stay with him, frowning upon him' (Stapledon) [12]; мімічна експресія ротом "Barnet nodded, and smiled again; but his smile was sadder than hers' (Hardy) [12].*

Спіраючись на концепти, які пов'язані з емоційною сферою людини, письменники створюють метафори, передають неповторні почуття персонажів, допомагають більш яскраво зобразити дію у тексті. Дослідження еволюції засобів вербалізації емотивних концептів-опозицій допомагає простежити їхній розвиток, виявити особливості відображення того чи іншого періоду літератури на різних рівнях – тематичному, граматичному, семантичному.

Висновки. Таким чином, при дослідженні категорії емотивності, яка представлена у художньому дискурсі Великобританії, можна наголосити на продуктивності лінгвокультурологічного підходу, який дозволяє вивчати особливості духовного та культурного досвіду індивіда через мовні концепти. Кожна людина є носієм певного культурного досвіду, тому й емоційно забарвлена мовленнєва діяльність героїв, яка представлена в творах художнього дискурсу, визначається концептосферою мови та національною концептосферою. Емотивний концепт є культурно зумовленим, складним структурно-змістовим утворенням, що вербалізується у мовній картині світу. Процес виокремлення емотивних концептів є складним, тому що поняття та характеристики емоційної концептосфери є нечіткими. Уявлення про полярність світу ускладнює виокремлення чітких емоцій. Аналіз психологічних та лінгвістичних джерел дозволив виявити характеристики складових емоційної сфери людини: емоції, почуття, настрою, афекту, стану, відчуття. Формування корпусу фактологічного матеріалу здійснено із застосуванням низки критеріїв, через які встановлено контексти з наявністю лексем "emotion", "feeling", "affect", "mood", "spirits", "sense", "state", найчастотніші емотивні концепти-опозиції, які вербалізуються за допомогою імен концептів, їхніх синонімів та антонімів, а також мовні засоби невербального вираження емоцій, до яких входять міміка, жестикуляція, пози та ін. Перспективу дослідження вбачаємо у створенні семантичної класифікації емотивних концептів-опозицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Шаховський В. И. Типы эмотивной лексики / В. И. Шаховский // Вопросы языкознания. – 2004. – № 1. – С. 39–47.

2. Vita in lingua: К юбилею профессора С. Г. Воркачева : [сборник статей] / отв. ред. В. И. Карасик. – Краснодар : Атриум, 2007. – 256 с.
3. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика / В. А. Маслова. – Минск : ТетраСистемс, 2004. – 256 с.
4. Слышкин Г. Г. Лингвокультурный концепт как системное образование / Г. Г. Слышкин // Вестник ВГУ. Серия "Лингвистика и межкультурная коммуникация". – 2004. – № 1. – С. 29–34.
5. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002. – 477 с.
6. Красавский Н. А. Эмоциональные концепты в немецкой и русской лингвокультурах / Н. А. Красавский. – Волгоград : Перемена, 2001. – 495 с.
7. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / А. Вежбицкая; [пер. с англ.]. – М. : Русские словари, 1996. – 411 с.
8. Oxford Dictionary of English / C. Soanes, A. Stevenson. – Oxford: Oxford University Press, 2005.
9. Варій М. Й. Загальна психологія : [підручник] / М. Й. Варій. – К. : "Центр учбової літератури". – 2007. – 968 с.
10. Oxford Advanced Learners Dictionary – 8th Ed. – Generated by Dsl2Mobi –0,4.
11. Бессонова О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивний і гендерний аспекти: дис. на здобуття науку ступеня д-ра філол. наук : 10.02.04 / О. Л. Бессонова. – К., 2003. – 463 с.
12. Free web books online [Електронний ресурс] : The University of Adelaide. – Режим доступу : <http://ebooks.adelaide.edu.au>.
13. Chambers synonyms and antonyms / Martin H. Manser. – Chambers : Chambers Harrap Publishers Ltd, 2004. – 424 p.
14. The New American Roget's College Thesaurus in Dictionary form / Philip D. Morehead. – NY : The New American Library, 1978. – 574 p.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Shakhovsky V. I. Tipy emotivnoi leksiki [Types of emotive lexis] / V. I. Shakhovsky // Voprosy yazykoznaviya. – 2004. – № 1. – С. 39–47.
2. Vita in lingua: К yubileyu professora S. G. Vorkachiova [Tekst] : [sbornik statei] / отв. ред. V. I. Karasik. – Krasnodar : Atrium, 2007. – 256 s.
3. Maslova V. A. Kognitivnaya lingvistika [Cognitive linguistics] / V. A. Maslova. – Minsk : TetraSistems, 2004. – 256 s.
4. Slyshkin G. G. Lingvokulturnyi koncept kak sistemnoye obrazovaniye [Linguocultural concept as systemic formation] / G. G. Slyshkin // Vestnik VGU. Seriya "Lingvistika I mezhkulturnaya kommunikaciya". – 2004. – № 1. – С. 29–34
5. Karasik V. I. Yazykovoi krug: lichnost', koncepty, diskurs [Linguistic circle: personality, concepts, discourse] / V. I. Karasik. – Volgograd : Peremena, 2002. – 477 s.
6. Krasavsky N. A. Emocionalnye koncepty v nemeckoi i russkoi lingvokulturnah [Emotional concepts in German and Russian linguocultures] / N. A. Krasavsky. – Volgograd : Peremena, 2001. – 495 s.
7. Wierzbicka A. Yazyk. Kultura. Poznaniye [Language. Culture. Cognition] / A. Wierzbicka. [pre. s angl.]. – M. : Ruuskie slovani, 1996. – 411 s.
8. Oxford Dictionary of English / C. Soanes, A. Stevenson. – Oxford; Oxford University Press, 2005.
9. Varii M. J. Zagalna psihologiya [General Psychology] : [pidruchnyk] / M. J. Varii. – K. : "Centr uchbovoi literatury". – 2007. – 968 s.
10. Oxford Advanced Learners Dictionary – 8th Ed. – Generated by Dsl2Mobi –0,4.
11. Bessonova O. L. Otsinnyi tezaurus angliiskoyi movy: kognitivnyi i gendernyi aspekty [Evaluative thesaurus of the English language : cognitive and gender aspects]: dys. na zdobuttya nauk. stupennya d-ra filol. nauk : 10. 02. 04 / O. L. Bessonova. – K., 2003. – 463 s.
12. Free web books online [Elektronnyi resurs]: The University of Adelaide. – Rezhym dostupu : <http://ebooks.adelaide.edu.au>.
13. Chambers synonyms and antonyms / Martin H. Manser. – Chambers : Chambers Harrap Publishers Ltd, 2004. – 424 p.
14. The New American Roget's College Thesaurus in Dictionary form / Philip D. Morehead. – NY : The New American Library, 1978. – 574 p.

Матеріал надійшов до редакції 30.05. 2013 р.

Малиненко А. Е. Принципы подбора языкового материала в исследовании эмотивных концептов-опозиций.

Статья посвящена определению критериев подбора языкового материала в исследовании эмотивных концептов-опозиций, которые вербализируются в художественном дискурсе Великобритании XIX-XXI веков. Были проанализированы подходы для определения основных составляющих терминологического аппарата исследования. Был выяснен ряд эмотивных концептов-опозиций, которые являются объектом исследования.

Malynenko O. E. Principles of Language Material Selection in Research of Emotive Concepts-Oppositions.

The article deals with determining of language material selection's criteria in research of emotive concepts-oppositions that are verbalized in Great Britain literary discourse of XIX-XXI centuries. Approaches for setting main constituents of terminological system in research have been analyzed. A number of emotive concepts-oppositions, that are the objective of research has been clarified.